

A' következő könyvetske az ő munkája:

A' Tzigány nemzetnek igazi eredete, nyelve, történetei; most legelőször hosszas feledékenységből világosságra hozattak és rendbe szedettek E. G. Nagy - Győr vidéki Magyar által. Győrben 1800. 8.

Noszlopy Sándor.

Felesküdt Prókátor és Ügyviselő volt, 's lakott részszerint Vas Vármegyében Dukában, részszerint Somogy Vármegyében (ha nem tsalatom) Miklán, 's hasonlóképen a' folyó század' elején halt meg.

Nyomtatásban egy közepszerű nagyságú könyvet bocsátott ki, a' maga neve nélkül, mellyben vallásbéli dolgokat tárgyzó beszélgetések foglaltatnak. Sem titulusa, sem megjelenésének ideje és helye nem jut eszembe.

Vagynak az előszámlált Írókon kívül többek is olyanok, a' kik egyes Predikátziókat vagy bu-tsztató Verseket adtak ki; de azokról itten szólni nem szándékom.

—i—

4.

A' Mennyiséget jelentő szavakról.

Az idegen nemzetek' nyelvén való beszéllés által csúszott be számos vendég szállásmód nyelvünkbe; mellyek közül az idomtalanabbaknak szükség elsőben útát mutatni, és idővel a' többieket is, mert könnyű honnyokra ismerni, hogy

nálunk ezentúl ne alkalmatlankodjanak, utánnok küldeni.

Illyes a' mennyiséget jelentő szavakkal való élésmód, midőn némellyek így beszélnek és ír-
nak, noha merő vigyáztalanságból: két, tíz, száz,
ezer emberek; — sok, számos, kevés, néhány
házak; — e' helyett: két, tíz, száz, ezer ember;
— sok, számos, kevés, néhány ház

És valóban minek is tevődnek illyes esetek-
ben a' főnév, úgymint: ember, ház, a' többes
számba; midőn a' mellék név, a' millyen a' két,
három, tíz, húsz, száz, ezer 's a' t. azután a'
sok, számos, kevés, néhány, 's a' t. úgy is ma-
gában már a' többes számot jelenti. — Ime ez is
igen bölcs alkotására mutat anyai nyelvünknek,
mellyben valóságos philosophiai okoknál fogva
marad el minden a' mi felesleges, a' mivel is ta-
lán egy Európai nyelv sem dicsekedhetik.

Senki sem hozhat fel Pereszlényitől fogva
egész Verseghiig egy Grammatikust is, a' ki a'
névnek a' sark-számmal való egyeztetéséről más-
kép gondolkodott volna; hanem a' gyűjtő mellék
nevekre (Adjectiva Collectiva) még Pereszlényi
nem igen vetette figyelmét, mondván Grammati-
„kájának 139. lapján: „Post antecedens plurale,
„ponitur relativum etiam plurale, ut Az Úrnak
„minden beszédit, mellyeket szóllott, még-
„cselekedgyük. — Etiam post antecedens voce sin-
„gulare, sed sensu plurale, ponitur relativum
„plurale, ut A' gazdag sok jó t cselekedik”. Te-
hát tsak a' sok, és nem a' minden melléknevet
tartotta gyűjtőnek, azért is írja: minden be-
szédit e' helyett: minden beszédjét.

Talpra esett ebben Verseghinek szabása, melly
így szóll: „Mikor a' fő név előtt gyűjtő mellék
„név, vagy gyűjtő névpótoló áll, a' fő név a' ri-
„deg számban marad, mint sok embert (nem

„pedig embereket) láttam a' hegyen. Minden ember mondja, nem pedig minden emberek mondják. E' falka sertés a' kutyákra rohant, nem pedig e' falka sertések a' kutyákra rohantak”.

Innen csak az jön ki, hogy ezen kérdésre: mennyi, vagy hány? akár meghatározva, vagy számolólág (numerice), akár általjában, vagy gyűjtőleg (collective), az egyes számban van a' felelet, úgymint: két, három 's a' t. ember; — sok, számos 's a' t. ház; nem pedig: két, három 's a' t. emberek; — sok, számos 's a' t. házak.

Hanem egy olly kérdés adja magát ezen alkalommal elé, melly a' figyelmet mindenkép megérdemli, és a' mellyre épen itt kelletik felelni. Ez abban áll, hogy ha a' mennyiséget jelentő szavak után ki, vagy melly relativum következik, az egyes számban fog-e az is állani, vagy pedig a' többesben, és így kelletik-e beszélni és írni: Ama' tíz embert, ki az útszán állott, megverte az eső. — Ama' sok ház, melly a' tulsó soron áll, mind cserép sindelyes; vagy pedig így: Ama' tíz embert, kik az útszán állottak, megverte az eső. — Ama' sok ház, melyek a' tulsó soron állanak, mind cserép sindelyesek. Az én véleményem az, hogy az illyes esetben a' relativumot nem lehet a' többes számba tenni.

Mivel a' többes számba tett relativum által csak azt akarnám észrevétetni, hogy az előtte való mennyiséget jelentő szavak már magokban többeséget tesznek, ha mindjárt az egyes számban vannak is; hanem erre épen semmi szükség sem lehet; mivel eleve megmondatik, hogy kettő, tíz, ezer az ember; — sok, számos, kevés a' ház;

tehát a' relativumot nem lehet a' többes számba tenni.

Azonkívül a' beszédbeli szokás is pártul fogja ezen vitatást; mivel kivéven ezen esetet, melyben így szólunk: János is, József is, kik testi lelki barátim, elúztak, mindég megegyeztetjük számban a' relativumot azon névvel, a' melyhez tartozik *). Eltávoztunk tehát itten Pereszlényi tanításától, ki, a' mint feljebb is jelentettem, illy szabást alkotott: „Etiam post antecedens voce „singulare, sed sensu plurale, ponitur relativum „plurale, ut A' gazdag sok jót cselekedik, melyekre a' szegénység nem bocsát. Pazm. p. „595. Csinály ötven arany karikát, melyek „kel 's a' t. Exod. 26. v. 6.” *).

Ezeket volt egyedül szándékom a' mennyiséget jelentő szavakról, nem annyira állításom' vitatása, mint az írásbeli nagyobb figyelem végett röviden mondanom; tudván azt, hogy mennél jobban ügyelünk a' pontosságra, annál jobban közelítünk az egyességre is.

Szedes Fábrián.

*) A' Palóczok ezen szerkeztetést: János is, József is, kik testi lelki barátim, 's a' t. így mondják: Jánosék is, Józsefék is, kik testi lelki barátim, 's a' t. Tehát ők a' relativumot az előtte való névvel ezen esetben is megegyeztetik.

*) Lásd Grammatica Linguae Ungaricae a P. Paulo Pereszlényi 's a' t. Tyrnaviae, Tipis Academicis, per Leopoldum Berger. Anno 1738.